KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

Innspill fra Kulturskolerådet om framtidas videregående opplæring

Om Kulturskolerådet

Kulturskolerådet er en interesse- og utviklingsorganisasjon som arbeider for å fremme kvalitet i opplæringen innen kunst og kultur for barn, unge og voksne med utgangspunkt i de kommunale kulturskolene.

Kulturskole er et lovpålagt skoleslag, hjemlet i Opplæringslova §26. Kulturskolen bidrar til at barn, unge og voksne over hele landet får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Kulturskolens betydning som arena for kunst- og kulturfaglig opplæring, deltakelse og inkludering fremheves i Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele* og Meld. St. 28 (2024-2025) *Tro på framtida – uansett bakgrunn*. Kulturskolens kompetanse aktualiseres også i NOU 2026: 10 *Fellesskolen – Bærebjelken i framtidens samfunn*, som fremhever skolens brede dannings- og utdanningsoppdrag og betydningen av inkluderende fellesskap.

Innledning

Kulturskolerådet støtter målet om en videregående opplæring med bedre sammenheng, større mulighet for fordypning og flere veier til studiekompetanse. Forslaget om felles innhold, felles studieforberedende innhold og retningsinnhold kan gjøre oppbyggingen av den studieforberedende opplæringen tydeligere, men samtidig må ikke likhet i oppbyggingen føre til at vesentlige forskjeller mellom fagområdene overses. Vi mener det er særlig viktig at det framtidige rammeverket ivaretar både allmenndanning, faglig fordypning, skapende kompetanse og elevens muligheter til å utvikle sine interesser og evner.

Kulturskolerådet avgrenser sitt innspill til kunst- og kulturkompetanse i det felles innholdet og framtidig organisering av den foreslåtte retningen estetiske fag. Vi legger særlig vekt på fagområdene som i dag inngår i musikk, dans og drama (MDD) og kunst, design og arkitektur (KDA), og på sammenhengene mellom kulturskolen, videregående opplæring, høyere utdanning og kunst- og kulturlivet. Det konkrete faginnholdet og fordelingen mellom innholdskategoriene er ikke fastsatt, og Kulturskolerådets anbefalinger gjelder derfor premissene for det videre utredningsarbeidet.

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

Felles innhold må synliggjøre kunst, kultur og estetisk kompetanse

Kunst og kultur er en del av elevenes allmenndanning og gir dem kompetanse til å uttrykke seg, delta i kulturelle fellesskap og forstå og kritisk vurdere samfunnet de er en del av. Forskning viser hvordan kunst- og kulturundervisning kan bidra til blant annet kreativitet, kritisk tenkning, kulturell forståelse og andre sentrale sider ved en helhetlig utdanning (Venkatesh et al., 2023) Kunst og kultur bør derfor inngå i det felles innholdet både som kunnskapsområder og som praktiske og skapende arbeidsmåter.

Elevene bør ikke bare lære om kunst, kulturarv og kulturelt mangfold, men også få erfaring med å skape, utøve, tolke og kritisk vurdere kunstneriske og estetiske uttrykk. Slik utvikler elevene forståelse for kunstens betydning for ytringsfrihet, demokrati, identitet og kulturelt mangfold, samt kjennskap til norsk, samisk og internasjonal kunst- og kulturarv. Dette innebærer at estetisk kompetanse må konkretiseres i læreplanverket og realiseres gjennom undervisningen.

Rammeplan for kulturskolen, Kulturskole for alle (Kulturskolerådet, 2024), framhever kunst- og kulturfagenes betydning for utvikling av sanselighet, danning, fantasi, kritisk sans og deltakelse i kulturelle fellesskap. Rammeplanen legger også vekt på fagenes betydning for kulturarv, urfolk og nasjonale minoriteter, samtidskultur og mangfoldet av kunst- og kulturuttrykk elevene opplever og bidrar til å utvikle i samfunnet.

Felles studieforberedende innhold må bygge på et bredt kompetansebegrep

Felles studieforberedende innhold skal utvikle lesing, skriving, kildebruk, selvstendighet, utholdenhet og forståelse av ulike fagtradisjoner og metoder. Studieforberedthet kan likevel ikke defineres bare gjennom tekstbaserte og akademiske arbeidsformer.

Videregående opplæring må ses som en del av et helhetlig utdanningsløp fram mot høyere kunstfaglig utdanning og det profesjonelle kunst- og kulturlivet. For elever som velger denne veien, omfatter studieforberedthet derfor mer enn teoretisk kunnskap. Den forutsetter også praktiske ferdigheter, kunstnerisk selvstendighet, teknisk kompetanse og evne til fortolkning, skapende arbeid og samhandling, utviklet gjennom systematisk og langsiktig øving.

Forskningsbaserte evalueringer av praktiske og estetiske fag viser hvordan læring skjer i et samspill mellom praktisk arbeid, skapende prosesser, refleksjon og sosial deltakelse (Borgen et al., 2025; Borgen et al., 2026). Fra høyere musikkutdanning er det samtidig påpekt at grunnleggende utøvende ferdigheter må utvikles før opptak, og at inngangskompetansen setter rammer for hva utdanningene kan bygge videre på (Wensberg, 2026). Dette understreker behovet for å involvere høyere kunstfaglige utdanninger i utviklingen av sluttkompetanse og progresjon i videregående opplæring.

Kunstfaglig kompetanse har samtidig verdi uavhengig av hva elevene velger etter videregående opplæring. Kunstfagene utvikler arbeidsformer der elevene arbeider langsiktig, bruker faglige tilbakemeldinger, vurderer eget arbeid, samarbeider og formidler til andre. Dette er kompetanser som er relevante i videre

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

utdanning, arbeidsliv og samfunnsdeltakelse. Kunstfagene må samtidig anerkjennes som egne kunnskaps-, uttrykks- og erkjennelsesformer.

Retningsinnholdet må gi reell og differensiert fordypning

For estetiske fag må fordypningen være fagspesifikk og sammenhengende gjennom alle tre år. Kunstfaglig kompetanse utvikles kumulativt gjennom regelmessig øving, veiledning, skapende prosesser, samspill, produksjon, og formidling og utøving. Kompetansen tilfører samfunnet verdi uavhengig av hvilken yrkesvei eleven til slutt velger, noe vi mener bør gjenspeiles i beskrivelsen av retningen.

Musikk, dans, drama, visuelle kunstfag, design og arkitektur har viktige fellestrekk, men er ikke innbyrdes utskiftbare. Norsk fagråd for musikk, dans og drama peker i sitt innspill på at fagområdene har egne arbeidsformer, metoder, kunnskapsgrunnlag og behov for progresjon, og etterlyser en tydelig faglig begrunnelse for hva som skal være felles i en samlet estetisk retning (Norsk fagråd for musikk, dans og drama, 2026), en forventning Kulturskolerådet støtter.

En bredere retning kan gi større synlighet, flere kombinasjonsmuligheter og mer robuste fagmiljøer, men den kan samtidig bli for generell dersom de enkelte kunstfagene ikke får egne, sammenhengende løp. Elever som ønsker et bredt, praktisk studieforberedende tilbud, kan ha andre behov enn elever som forbereder seg til opptaksprøver ved utøvende kunstutdanninger, og den nye strukturen må ivareta begge.

En organisatorisk samling må heller ikke føre til at spesialisert kompetanse erstattes av generell estetisk kompetanse. Elevene må møte lærere og fagmiljøer med relevant kompetanse for det faglige løpet de har valgt, og timetallet må legge til rette for at det blir mulig å ivareta det enkelt fags egenart faglig og organisatorisk.

Kulturskolerådet anbefaler at retningsinnholdet sikrer:

- praktisk og utøvende arbeid i valgt kunstfag
- langsiktig teknisk og kunstnerisk ferdighetsutvikling
- skapende og fortolkende prosesser
- individuell veiledning der fagets egenart krever det
- gruppe-, ensemble- og produksjonsarbeid
- formidling og møter med publikum
- kunst- og kulturhistorie, kritisk refleksjon og kulturelt mangfold
- differensierte løp mot relevante høyere utdanninger

Fordypning må ikke forstås for snevert: Innen musikk, dans og drama kan produksjonsarbeid også omfatte komposisjon, koreografi, regi, dramaturgi, scenografi, lys, lyd og formidling. Bredde og dybde kan forsterke hverandre når bredden utvikles fra et tydelig kunstfaglig fundament.

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

MDD og KDA inngår i et økosystem av kunstfaglig opplæring og fordypning

Kunstfaglig utvikling skjer gjennom et samspill mellom grunnskole, kulturskole, frivillig kulturliv, videregående opplæring, fordypnings- og talentprogrammer, høyere kunstfaglig utdanning og profesjonelle fagmiljøer. Aktørene har ulike oppdrag og forutsetninger, men inngår samlet i et økosystem av kunstfaglig opplæring og fordypning.

For mange elever er videregående opplæring en videreføring av kompetanse som er utviklet over flere år. Samtidig må opplæringen gi rom for elever som oppdager eller ønsker å utforske kunstfagene i videregående skole. En framtidig retning må derfor romme både videreført fordypning og nye innganger til fagene. En estetisk retning bør ha et felles grunnlag kombinert med tydelige, valgbare og sammenhengende fagløp. Elevene må kunne velge både brede tverrfaglige kombinasjoner og fagspesialiseringer med progresjon gjennom alle tre år.

Kulturskolene er del av den lokale og regionale infrastrukturen for kunst- og kulturfaglig opplæring, og rammeplan for kulturskolen beskriver kulturskolen som en bro mellom skole og fritid, og som en samarbeidende aktør overfor grunnopplæringen, kulturlivet og frivilligheten. Kulturskolen representerer samtidig betydelige lokale kunst- og kulturfaglige kompetansemiljøer.

Dersom kunstfaglig fordypning i videregående opplæring svekkes, kan det samtidig øke presset på kommunale kulturskoler og andre lokale fordypningstilbud. Kulturskolenes fordypningstilbud har egne formål og rammebetingelser og kan ikke forutsettes å kompensere for redusert faglig innhold i videregående opplæring. En slik utvikling kan også forsterke geografiske og sosiale forskjeller, fordi tilgangen til lokale fordypningstilbud varierer.

Kulturskolen, videregående opplæring og andre fagmiljøer bør samarbeide om fagpersonale, ensembler, lokaler, utstyr, produksjoner og fordypningstilbud. Samarbeid styrker fagmiljøene og gir elevene tilgang til kompetanse og infrastruktur. Samarbeid må imidlertid være avtalt og finansiert og skal ikke brukes til å flytte fylkeskommunens opplæringsansvar eller kostnader over på kommunene eller familiene. Gode eksempler på slike samarbeid ble presentert i Barne- og ungdomskulturmeldinga: Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele* hvor det vises til samarbeid mellom grunnopplæringen og kulturskolene i kommunene Molde og Trondheim (Kulturdepartementet, 2021, s. 82).

MDD og KDA er del av lokal og regional kulturell infrastruktur

MDD og KDA har betydning langt utover den enkelte elevens opplæringsløp. Tilbudene er del av den lokale og regionale kulturelle infrastrukturen og bidrar både til rekruttering og kompetanse i profesjonelt og frivillig kunst- og kulturliv og til kulturaktivitet, møteplasser og samarbeid i lokalsamfunnet. Kulturskolerådet mener derfor at utviklingen av framtidas videregående opplæring må bygge på en helhetlig forståelse av kunst- og kulturfagenes betydning for individ og samfunn. Nyere forskning på kulturskolens legitimitet understøtter betydningen av å forstå kunst- og kulturfaglig opplæring gjennom flere verdigrunnlag og i både en utdanningspolitisk og kulturpolitisk sammenheng (Rønning, 2026).

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

Vi vil særlig understreke at fagene har en tredelt betydning og at disse må sees i sammenheng:

1. De har en egenverdi som kunstneriske uttrykks- og erkjennelsesformer.
2. De utvikler kompetanser som er viktige for utdanning, arbeidsliv og samfunnsdeltakelse.
3. De bidrar til å utvikle framtidens profesjonelle og frivillige kunst- og kulturliv.

Gjennom konserter, forestillinger, utstillinger, produksjoner og samarbeid med lokale kulturaktører bidrar elever og fagmiljøer til lokale møteplasser og kulturaktivitet. Samtidig får elevene erfaring med prosjektutvikling, organisering, samarbeid, formidling og kulturelt entreprenørskap. Tilbudene inngår i rekrutteringsgrunnlaget til høyere kunstfaglig utdanning og bidrar til å utvikle framtidige utøvere, skapere, pedagoger, arrangører og ressurspersoner i det profesjonelle og frivillige kulturlivet, i tillegg til yrkesutøvere innen andre yrker som har med seg verdifull kompetanse.

Praktiske og estetiske fags betydning for trivsel og godt skolemiljø vektlegges i NOU 2026:10 *Fellesskolen*, kap. 7.8.2, hvor kunnskapsgrunnlaget i tillegg viser at «praktiske og estetiske fag er med på å utvikle hele mennesket, og bidrar til danning og læring på en annen måte enn de mer teoretiske fagene gjør. Samlet sett er oppfatningen at de praktiske og estetiske fagene bygger opp under elevenes sosiale og emosjonelle utvikling, bygger fellesskap og fremmer demokratisk beredskap. De praktiske og estetiske fagene bidrar også til at elevene utvikler kreativitet og skaperkraft, og er en motvekt til digitalisering og stillesitting» (Kunnskapsdepartementet, 2026, s. 164).

Dette perspektivet bør inngå i konsekvensutredningen av en ny struktur, særlig når geografisk tilgjengelighet, lokal rekruttering og mulige sentraliseringsvirkninger vurderes.

Konsekvenser må utredes og modeller må prøves ut

Et offentlig finansiert tilbud med tilstrekkelig kunstfaglig innhold gir ungdom mulighet til å utvikle kompetanse uavhengig av familiens økonomi, bosted og mulighet til å kjøpe privat undervisning. Dersom den spesialiserte opplæringen i videregående skole svekkes, kan elever imidlertid bli mer avhengige av tilbud utenfor grunnopplæringen. Elever fra ressurssterke familier og elever som bor nær sterke fagmiljøer, vil ha bedre mulighet til å kompensere for dette enn andre. Reformen må derfor konsekvensutredes for ulike elevgrupper og deler av landet, og for virkningene på lokale og regionale kunst- og kulturmiljøer.

Alternative modeller bør prøves ut ved skoler med ulike fagtilbud, størrelser og geografiske forutsetninger. Utprøvingen må undersøke konsekvenser for praktisk undervisning, faglig progresjon, lærerkompetanse, ressursbehov, sosial ulikhet, geografisk tilgjengelighet, lokale fagmiljøer og overgang til både høyere utdanning og ut i arbeidslivet. Utprøvingen må også sikre reell medvirkning fra elever fra både MDD/KDA og andre fag. Erfaringene må inngå i kunnskapsgrunnlaget for den formelle høringen.

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

Kulturskolerådets hovedanbefalinger

- Kunst, kultur og estetisk kompetanse konkretiseres i det felles innholdet for alle elever.
- Felles studieforberedende innhold bygger på et bredt kompetansebegrep.
- Praktisk, skapende og utøvende arbeid sikres som et bærende prinsipp i retningsinnholdet.
- Retningen estetiske fag gir rom for differensierte og sammenhengende løp i de enkelte kunstfagene fra vg1.
- Høyere kunstfaglige utdanninger og relevante fagmiljøer involveres i utviklingen av sluttkompetanse og progresjon.
- Reformen vurderes i lys av hele økosystemet for kunstfaglig opplæring og fordypning.
- Sosiale, geografiske og lokale kulturpolitiske konsekvenser utredes før ny struktur fastsettes, og nye modeller prøves ut ved skoler med ulike fagtilbud og geografiske forutsetninger.
- Samarbeid mellom kulturskole, videregående opplæring, høyere kunstfaglig utdanning og andre fagmiljøer stimuleres og understøttes, med tydelig ansvarsdeling og finansiering uten at fylkeskommunens ansvar svekkes.

Avslutning

Kulturskolerådet mener at framtidas videregående opplæring må gi alle elever mulighet til å utvikle kunst- og kulturkompetanse som en del av sin allmenndanning, samtidig som elever med særlig interesse og motivasjon må sikres gode muligheter til kunstfaglig fordypning. Sterke kunstfaglige utdanningsløp er viktige både for den enkelte elev og for samfunnets framtidige tilgang til kunstnerisk kompetanse, kulturelle møteplasser og et levende kunst- og kulturliv.

Gjennom å se kulturskolen, videregående opplæring og øvrige kunst og kulturfaglige miljøer i sammenheng kan vi utvikle et utdanningssystem som både ivaretar bred deltakelse, gir rom for faglig fordypning og bidrar til å bygge framtidens samfunn.

Morten Christiansen
Direktør
Kulturskolerådet

Kulturskolerådet
Fjordgata 1
7010 Trondheim

+47 73 56 20 00
www.kulturskoleradet.no

Dato: 01.11.2026

Referanser

Borgen, J. S., Murtnes, Å., Bergsland, J. E., Bottolfs, M., Hellenes, O., Husebø, Ø., Møller-Skau, M., Randers-Pehrson, A., Rimstad, Å., Thorrud, S., Strøm, I. T., & Weum, K. B. (2025). Elevenes læringspraksiser i de praktiske og estetiske fagene i LK20: Evaluering av de praktiske og estetiske fagene i fagfornyelsen. Delrapport 3 (Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 157). Universitetet i Sørøst-Norge. https://www.usn.no/getfile.php/13934316-1770025809/usn.no/forskning/Prosjekter/EvaFag/2025_157_Borgen et al_Rapport 3.pdf

Borgen, J. S., Bergsland, J. E., Bottolfs, M., Hellenes, O., Husebø, Ø., Murtnes, Å., Ouff, S. M., Randers-Pehrson, A., Rimstad, Å., Strøm, I. T., Thorrud, S., & Weum, K. B. (2026). Evaluering av de praktiske og estetiske fagene i LK20: Sluttrapport 2025. Universitetet i Sørøst-Norge. https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2026/Evaluering_av_de_praktiske_og_estetiske_fagene_i_LK20_Sluttrapport/

Kulturdepartementet. (2021). *Oppleve, skape, dele: Kunst og kultur for, med og av barn og unge* (Meld. St. 18 (2020–2021)). https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/

Kulturskolerådet. (2024). Kulturskole for alle: Rammeplan for kulturskolen. https://www.kulturskoleradet.no/_extension/media/10725/orig/attachment/2025%20Rammeplan%20for%20kulturskolen%20bokmal%206.5.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2026). *Fellesskolen: Bærebjelken i framtidens samfunn* (NOU 2026: 10). https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2026-10/id3170002/

Norsk fagråd for musikk, dans og drama. (2026). Innspill til Framtidas videregående opplæring [Innspill til framtidas videregående opplæring].

Rønning, R. J. (2026). *Kulturskolens legitimitet og verdigrunnlag: Rettferdiggjøringer i politikk og praksis* [Doktorgradsavhandling, Norges musikkhøgskole]. https://nva.sikt.no/registration/01a0d35a9312-dabb09d9-f362-4fbb-b167-07ae80c8aa33

Venkatesh, V., Ruprecht, L., & Ferede, M. K. (2023). *Arts education: An investment in quality learning*. UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386034.locale=en

Wensberg, M. S. (2026, 22. oktober). Studiereformen kan skade utviklingen til VGS-elever som sikter mot kreative yrker. Kontekst. https://www.kontekst.no/studiereformen-kan-skade-utviklingen-til-vgs-elever-som-sikter-mot-kreative-yrker/